

Efendi'den mülâzım oldu. 1601-1634 yılları arasında sırasıyla Bursa Molla Fenârî, Lala Şahin Paşa, İstanbul Dâvud Paşa, Bursa Yıldırım Bayezid, İstanbul Ayşe Sultan, Sahn-ı Semân, Bursa Sultaniyeye ve Üsküdar Vâlide Sultan medreselerinde müderrislik yaptı. 1634 yılı sonlarında Üsküdar, bir yıl kadar sonra da Mekke kadılığına tayin edildi. 1639 Mayıs'ında emekliye ayrılan Baldırzâde'ye **arपालık*** olarak Yenişehir kazası verildi. Emeklilik döneminde de Bursa Yıldırım Han Medresesi'nde müderrislik yaptı. 12 Receb 1060'ta (11 Temmuz 1650) vefat etti. Bursa'daki Abdal Mehmed Camii hazîresinde babasının yanına gömüldü. Vefatına şair Âsımî, "Kerem-i Hakk'a mukârin ola Baldırzâde" mısralı ile tarih düşürmüştür.

Fıkıh, tarih, tabakat konularında eserleri bulunan Baldırzâde Mehmed Efendi, Selîsî mahlasıyla şiirler de yazmıştır. Rızâ Efendi, *Tezkire*'sinde "nevbahar" redifli bir gazelinin örnek olarak vermektedir. Şiirlerinin bir divan halinde toplandığına dair kayıtlar varsa da henüz bir nüshasına rastlanmamıştır.

Eserleri. 1. *Ravza-i Evliyâ*. Bursa'da yaşayan âlim, şeyh ve şairlerin hayat hikâyelerini ihtiva eden bu eser, Türk edebiyatı tarihinde kendi türünün ilk ve en iyi örneklerindedir. Eserde Emîr Sultan'dan (ö. 833/1429-30) müellifin zamanına kadar yaşamış 200'den fazla şahsın biyografisi bulunmaktadır. 1059 (1649) yılında tamamlanan eserin adı Şeyhülislâm Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi tarafından konulmuş ve bu isim ebced hesabıyla kitabın yazılış tarihine uygun düşmüştür. Eserinin sonunda müellif babasından ve kendisinden de söz etmektedir. *İstanbul Kütüphaneleri Tarih Coğrafya Yazmaları Katalogu*'nda sekiz nüshası gösterilmiş olan *Ravza-i Evliyâ*'nın İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (TY, nr. 2556) ile Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi'nde (Orhan Kitapları, nr. 1018/1) ve daha birçok yerde yazma nüshaları vardır. *Vefeyât-ı Baldırzâde* adıyla da anılan eserin zeyillerinden ilki ve en önemli olanı, Bursalı İsmail Belîğ'in yazdığı *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*'dır. 2. *Hâşiye 'alâ Şerhi's-Seyyid 'ale'l-Miftâh*. Ebû Ya'kûb Sekkâkî'nin kaleme aldığı Arap diline ait *Miftâhu'l-'ulûm* adlı eserin belâgat kısmına Seyyid Şerif Cürçânî'nin yazdığı

Baldırzâde Mehmed Efendi'nin *Ravza-i Evliyâ* adlı eserinin ilk sayfası (İÜ Ktp., TY, nr. 2556)

şerhin hâşiyesidir. Süleymaniye (Cârullah, nr. 1786; Fâtiha, nr. 4579) ve Topkapı Sarayı Müzesi kütüphanelerinde (III. Ahmed, nr. 1713) nüshaları vardır. 3. *Hâşiye'tü'l-esbâh*. Kaynaklarda adından söz edilen bu eserin nüshasına rastlanmadığı gibi mahiyeti hakkında da bilgi bulunmamaktadır. 4. *Târih-i Mekke*. 1046-1047'de (1637-1638) Mekke kadısı iken yazdığı bu eserin bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndedir (Revan, nr. 20/II). 5. *Fezâil-i Mekke-i Mükerrreme*. 6. *Fezâil-i Medîne-i Münnevvere*. Bu iki eserin *Fezâil-i Haremeyn* adlı bir yazma nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Esad Efendi, nr. 3563/1). 7. *Binâ-yı Kâ'be'ye Dâir Risâle*. Mekke kadısı iken yazdığı bu eserin nüshası bilinmemektedir. 8. *Cevâmiu'l-meşâyihîn*. Kaynaklarda sadece adı belirtilen bu eser henüz ele geçmediği gibi mahiyeti hakkında da bilgi bulunmamaktadır. 9. *Kitâbü's-Sak* (صك). Kütüphane kataloglarında *Sukûk* (صكوك) adıyla da rastlanan ve hukukî yazışma usul ve örneklerini gösteren bu eser, bir kayıttan öğrenildiğine göre (bk. Gölpinarlı, II, 278) bir mukaddime, on bab ve bir hâtimeden ibaret olup sahasında çok değerli bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde nüshaları bulunmaktadır (Hacı Mahmud Efendi, nr. 1033/1; Esad Efendi, nr. 933/1). Baldırzâde'nin ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Hacı Mahmud Efendi, nr. 2673/35) *Eşrefoğlu Menâkıbı* adlı bir eseri görülmektedir ki bunun *Ravza-i Evliyâ*'nın bir parçası olması muhtemeldir.

BİBLİYOGRAFYA :

Baldırzâde, *Ravza-i Evliyâ*, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Orhan Kitapları, nr. 1018/1; Seyyid Mehmed Rızâ, *Tezkire*, İstanbul 1316, s. 48-49; Belîğ, *Güldeste*, s. 346-349; a.m.f., *Nuhbetü'l-âsar*, s. 210; Şeyhî, *Vekâyi'ü'l-fuzalâ*, I, 187-188; Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârih*, s. 238; *Sicill-i Osmânî*, IV, 164; *Osmanlı Müellifleri*, I, 257-258; TCYK, s. 704-707; Gölpinarlı, *Katalog*, II, 278; M. Tayyib Gök-bilgin, "Bursa'da Kuruluş Devrinin İlim Müesseseleri, İlim Adamları ve Bursa Tarihçileri Hakkında", *Necatî Lugal Armağanı*, Ankara 1968, s. 271-272; Babinger (Üçok), s. 210-211; Abdülkerim Abdulkadiroğlu, *Bursalı İsmail Belîğ*, Ankara 1985, s. 87-88.

ABDULKERİM ABDULKADİROĞLU

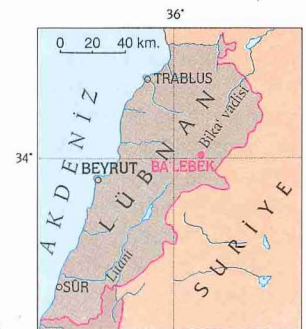
BA'LEBEK

(بعلبك)

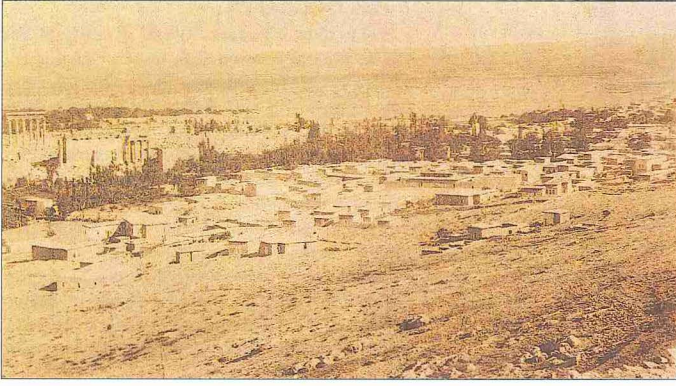
Lübnan'ın Bikâ' vadisinde tarihî bir şehir.

Ba'lebek (Baalbek), Anti Lübnan dağlarının (el-Cebelü's-şarkî) batı eteğinde ve Bikâ' (Bekâ) vadisinin kuzeydoğusunda, denizden yaklaşık 1200 m. yükseklikte kurulmuştur. Beyrut ile Şam'ı Humus'a bağlayan demiryolu üzerinde ve Beyrut'tan 86 km. mesafededir. Aksî istikametlerde akan Âsî ve Litani nehirlerinin havzalarını ayıran setin üstünde, Âsî nehri'nin Re'sül'ayn denilen kaynağına yakın bir yerde bulunur. Etrafı bu geniş kaynaktan sulanan meyve bahçeleriyle çevrilidir. Şehir bugün Lübnan'ın en önemli tarihî ve turistik merkezi olup 18.000 civarında bir nüfusa sahiptir.

Arapça'da Ba'lebek şeklinde söylenen Baalbek adının Ken'ânîler'in baş tanrısı Ba'l'den geldiği bilinmekte ve şehrin bu tanrının Bikâ' vadisindeki en önemli kült merkezi olması sebebiyle kelimenin aslının "Bekâ'in Ba'lî" (Ba'lü Bekâ) anlamını taşıdığı sanılmaktadır. Ba'l'in Grekler tarafından güneş tanrısı sayılması sebebiyle şehir Helenistik devirde Heliopolis (güneş şehri) adıyla anılmıştır. Hıristiyanlığın yayılmasına kadar bölgenin di-

Ba'lebek

XX. yüzyıl
başında
Ba'lebek
(İÜ Ktp.,
Album,
nr. 90.424)

nî merkezi olmaya devam eden şehir, buraya iki lejyon yerleştiren ve derecesini koloniye çıkararak Romalılar döneminde çok önem kazanmış ve Colonia Julia Augusta Felix Heliopolis adıyla yeniden imar edilmiştir. Ayrıca başlıcaları Jüpiter ile Bacchus adına olmak üzere çeşitli tanrılar için yapılan birçok mâbedle süslenmiştir. Büyük Konstantin (306-337) tarafından mâbedlerin kapatılması ve I. Theodosios (379-395) tarafından büyük bir bazilika yaptırılarak şehrin bölgenin Hıristiyanlık merkezi haline getirilmesinden sonra çok tanrılı dönemi hatırlatan Heliopolis adı terk edilerek tekrar Ba'lebek adı benimsenmiştir.

Ba'lebek, Hz. Ömer devrinde Ebû Ubeyde b. Cerrâh tarafından Dimaşk'ın fetihinden sonra barış yoluyla alınarak İslâm topraklarına katıldı (637) ve Hz. Ömer'in emriyle Yezid b. Ebû Süfyân'ın idaresine bırakıldı. Yezid'in Amvâs'ta ölümü üzerine Hz. Ömer idarî taksimatta değişiklik yaptı ve Ba'lebek'in yönetimini Dimaşk ve Belkâ ile birlikte Muâviye'ye verdi. Onun zamanında şehir önemli bir merkez haline geldi. Araplar bölgeyi fethettikten sonra Ba'lebek'in akropolünü bir iç kale ve bölge yöneticisinin oturma mahalli olarak kullanmaya başladılar. Muâviye 661 yılında halifelliğini ilan edince Ba'lebek'teki darphânedede Emevî dirhemini basılmasını emretti; bu parada "emîrül-mü'minîn", "Muhammedün Resûlullah" ve "Ba'lebek" ibareleri yer alıyordu. Emevîler devrinde Dimaşk ordugâhının bir kısmını oluşturan Ba'lebek, Hz. Osman'ın katilleriyle Emevî düşmanlarının ve Bizanslı esir ve rehinelelerin hapsedildiği bir kale idi. Ayrıca sahil şehirleriyle adalara yapılacak yardımlar açısından da önemli bir konumda bulunuyordu. Nitekim Muâviye ve halefleri sahildeki birçok şehre Ba'lebek'ten süvari birlikleri göndermişlerdir. Emevîler her bakımdan lâyık olduğu ilgiyi gös-

termiş oldukları Ba'lebek'te büyük bir cami ve darphâne yaptırmışlardı. Şehir daha sonra Abbâsîler'in kontrolüne geçti ve önemli bir ordugâh şehri olma özelliğini korudu.

Ba'lebek 878-974 yılları arasında Tolunoğulları, İnşidîler, Hamdânîler, Karmatîler ve Fâtımîler'in hâkimiyetinde kaldı. 974'te Bizans İmparatoru I. Johannes Tzimiskes'in, 1025'te Halep Emîri Sâlih b. Mirdâs'ın ve 1075'te Suriye Selçuklu Meliki Tutuş ve oğullarının hâkimiyetine girdi. 1083'te Halep Emîri Müslim b. Kureyş tarafından işgal edildiyse de onun şehirden ayrılması üzerine Dimaşk Selçuklu Meliki Dukak'ın emirlerinden Gümüştegin buraya vali tayin edildi. Ancak Gümüştegin daha sonra Dimaşk Atabegi Tuğtegin'in aleyhinde bulunduğu azledildi ve yerine Tuğtegin'in oğlu Böri getirildi (1110). Böri atabeg olunca Ba'lebek'i oğlu Muhammed'e iktâ* etti. Bu değişikliklerin meydana geldiği dönemlerde şehir kuvvetli bir şekilde tahkim edildi. Muhammed 1138'de Dimaşk emîri olunca veziri Üner'i Ba'lebek valisi tayin etti. Ancak 1136'da Halep Valisi Zengî şehri alarak valiliğine Selâhaddin-i Eyyübî'nin babası Eyyüb'u getirdi. 1146'da Zengî'nin öldürülmesi üzerine Eyyüb şehri Böriler'e geri vermek zorunda kaldı. Böylece Ba'lebek dokuz yıl kadar (1146-1155) tekrar Böriler'in idaresinde kaldı.

1155 yılında Dimaşk'ı alarak orada Böriler'in hâkimiyetine son veren Nüreddin Zengî Ba'lebek'e doğru yöneldi. Dimaşk'ta efendisi Mücîrüddin Abak'ın mağlûp olmasına rağmen Ba'lebek Valisi Dahhâk b. Kays şehri teslim etmediyse de Nüreddin Zengî iki yıl kadar sonra burayı barış yoluyla ele geçirdi. 1170'te depremden büyük zarar gören kale surları tamir edildi. 1174'te Selâhaddin-i Eyyübî tarafından alınan şehir Haçlılar'a karşı yapılan mücadelede önemli bir üs-

olarak kullanıldı. Selâhaddin-i Eyyübî şehrin idaresini önce serdarı Muhammed'e, sonra kardeşi Turan Şah'a ve daha sonra da yeğeni Ferruh Şah'a verdi. 1182-1230 yılları arasında Selâhaddin-i Eyyübî'nin diğer yeğeni Behram Şah'ın idaresinde kalan şehir 1230'da Dimaşk hâkimi el-Melikü'l-Eşref Mûsâ tarafından zapt edildi. Eyyübîler'in idaresinde de birçok defa el değiştirdi ve 1260'ta Moğollar'ın eline geçti; ancak Memlûk Sultanı Kutuz'un Aynicâlût'ta kazandığı zafer üzerine Memlûkler'in idaresine girdi. Böylece Ba'lebek Dimaşk vilâyetine bağlı önemli bir şehir haline geldi. Fakat daha sonraki dönemlerde önemi, Memlûkler'in posta yolları olan Dimaşk-Humus, Dimaşk-Trablus hattının değişmesiyle azaldı. 1401'de Timur tarafından kısa süreyle işgal ve tahrip edilen Ba'lebek 1516'da Yavuz Sultan Selim'in Suriye seferi sırasında Osmanlı hâkimiyetine geçti. Bu tarihten itibaren küçük beylerin, özellikle Harfûş ailesinin elinde kaldı. XVII. yüzyılda bölgeyi gezen ve çevredeki peygamber mezarları ile ilgili menkıbeler nakleden Evliya Çelebi'ye göre Ba'lebek, Şam eyaletine bağlı bir subaşılık ve 150 akçelik bir kazaya idi.

Daha sonra Suriye'deki aileler arasında cereyan eden anlaşmazlıklar ve olaylardan etkilenen Ba'lebek'in refah seviyesi düştü ve nüfusu azaldı; XIX. yüzyılın sonlarındaki nüfusunun 1000 civarında olduğu bilinmektedir. XVIII. yüzyılda kalesi, cami ve hamamı en önemli eserleri idi. 1759'da meydana gelen depremde binaları yıkıldı ve virane haline geldi. 1831'de Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrâhim Paşa tarafın-

Ba'lebek'te
basılmış
tarihi
belirsiz
bakır
sikke
(İstanbul
Arkeoloji
Müzesi,
Teşhir,
nr. 140)

dan zaptedildiyse de tekrar geri alındı ve 1850'de Bâbü'l-nin yeni düzenlemeyle Şam vilâyetine tâbi bir kaza merkezi yapıldı; bu dönemde şehirde yedi cami, sekiz türbe, üç kilise, 100 dükkân bulunuyordu. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Suriye ile birlikte burası da Fransız manda idaresine geçti.

1898-1905 yılları arasında Almanlar tarafından önemli kazı çalışmaları yapıldı ve ortaya çıkarılan İslâm öncesi döneme ait tarihî eserler daha sonra Fransız manda idaresi ve Lübnan hükümeti tarafından restore ettirilerek Ba'lebek bir müze-şehirden hâline getirildi. İzleri tamamen ortadan kalkmış bulunana yanında Mescidü İbrâhim, Mescidü Re'si'l-ayn, el-Câmiu'l-kebîr gibi önemli İslâmî eserler ise bugün harap durumda olup bazı duvar ve kemerleri ayakta kalabilmiştir (bk. Hasan Abbas Nasrullah, II, 630 vd.).

BİBLİYOGRAFYA :

Belazürî, *Fütûh* (Fayda), s. 185-187; Eviya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 91-96; Abdülganî en-Nablusî — Ramazan b. Mûsâ el-Utayfî, *Rihletân ilâ Lübnân* (nşr. Selâhaddin el-Müneccid — S. Wild), Beyrut 1979, s. 76-89; Ahmed Rifat (Yağlıkçızâde), *Lugat-ı Târhiyye ve Coğrafiyye*, İstanbul 1299-1300, II, 119, 198; *Kâmûsü'l-a'lâm*, II, 1323; Philip K. Hitti, *Târîhu Sâriye ve Lübnân ve Filistin*, Kahire 1958-59, I (trc. Corc Haddâd — Abdülkerîm Râfik), s. 343-349; II (trc. Kemal Yâzîci), s. 207, 232, 235, 266, 326; Hasan Abbas Nasrullah, *Târîhu Ba'albek*, Beyrut 1404/1984, I-II; Coşkun Alptekin, *Dimaşk Atabegliği*, İstanbul 1985, s. 21-22, 82-83, 87, 99-100, 122-124, 133-134, 166; Fevzi Ahmed el-Ahdeb, "Ba'lebek: Medînetü's-şems", *Faysal*, XXIII, Riyad 1979, s. 38-49; Ömer Tedmürî, "Medînetü Ba'lebek ve hüzüruhe't-târîhi fi'l-meşâdiril-'Arabîyye hü'lâle'l-'aşri'l-Emevî", *el-Fikrül-'Arabî*, XXIX, Beyrut 1982, s. 205-229; M. Sobernheim, "Ba'albek", *IA*, II, 161-163; A. Haldar, "Ba'albek", *IDB*, I, 330-331; H. A. Seyrig, "Ba'albek", *EBR*, II, 941-943; J. Sourdell-Thomine, "Ba'labakk", *EI²* (İng.), I, 970-971.

İDRİS BOSTAN

BA'LEBEKKİ

(البعلبكي)

Bedrüddîn Muzaffer b. Abdîrahmân
b. İbrâhîm el-Ba'lebekkî
(ö. 675/1276 [?])

Ünlü hekim.

Ba'lebek (Baalbek) kadısı olan babası-na nisbetle İbn Kâdî Ba'lebek diye de anılan Bedreddin Ba'lebekkî aynı şehirde dünyaya geldi, doğum tarihi bilinmemektedir. İlk tahsilinden sonra Şam'a yerleşti ve tıp ilmiyle ilgilenmeye başladı. Dahvâr lakabıyla tanınan hocası Mühezzebüddin Abdürrahîm b. Ali'nin (ö.

628/1230) derslerine devam ederek öğrenimini tamamladı. Bu süre zarfında tıptan başka ilimlerle hiçbir şekilde ilgilenmedi. Hocasının yazdığı *el-İstifrâğ* adlı risâleyi (Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, nr. 574, vr. 117^a-124^b) sınıfta birkaç arkadaşının yüzünden okumasından sonra Ba'lebekkî'nin ezbere okuduğu rivayet edilmektedir ki bu durum onun ne derece güçlü bir hâfizaya sahip olduğunu göstermektedir.

Mühezzebüddin ed-Dahvâr'ın refakatinde bir müddet Eyyübî sultanlarından el-Melikü'l-Eşref Mûsâ'nın (ö. 635/1237) hizmetinde bulundu ve maiyetinde seferlere katıldı. Daha sonra Rakka Hastahanesi tabipliğine tayin edildi ve orada Rakka'nın havasına, sağlık şartlarına dair *Mizâcü'r-Rakka* adlı eserini yazdı (*IA*, IX, 609). Rakka'da Zeynüddin el-A'mâ'dan da felsefe (hikmet) dersleri alan Ba'lebekkî birkaç yıl sonra Şam'a döndü. el-Melikü'l-Eşref Mûsâ'nın ölümünün ardından kargaşalık döneminde el-Melikü'l-Cevâd Yûnus (ö. 641/1243), bilgi ve maharetine güvendiği Ba'lebekkî'yi reîsületibbâ tayin etti. Ba'lebekkî bu görevi başlamasını müteakip tıp ilminin o günlerde zedelenmiş olan itibarını kendi maddî katkısı ve yoğun çabalarıyla yükseltmeye çalıştı; bu arada Atabeg el-Melikü'l-Âdil Nüreddin Zengî'nin yaptırmış olduğu Şam Hastahanesi'ni masraflarını bizzat karşılayarak genişletti ve hastalara hizmet imkânlarını arttırdı. Ba'lebekkî daha sonraki Eyyübî sultanlarından da saygı görmüş ve aynı vazifede birakılarak büyük nimet ve iltifatlara mazhar kılınmıştır.

Ba'lebekkî tıp ilmi dışında, hayatının ileriki dönemlerinde diğer İslâmî ilimlerle de meşgul oldu. Evinin yakınında bulunan Kılıcıyye Medresesi'nde bir öğrenci gibi fıkıh ve edebî ilimler tahsil etti; Kur'an-ı Kerîm'i ezberledi. Ayrıca devrinin dil âlimlerinden Ebû Şâme el-Makdisî'den (ö. 665/1267) tefsir ve kıraat dersleri aldı. Bütün ömrünü ibadetle ve ilmî araştırma yapmakla geçiren Ba'lebekkî'nin ölüm tarihinin 650 ile 660 arasında olabileceği bazı kaynaklarda belirtilmektedir. Ancak biyografisini diğerlerinden daha uzun veren çağdaşı İbn Ebû Usaybia (ö. 668/1270) vefatından bahsetmemektedir. Alâeddin el-Gazzûlî'nin (ö. 815/1412-13) *Meftâli'u'l-büdûr* (I, 173) adlı eserinde ise baskı veya nüsha hatasından dolayı ölüm tarihi 975 olarak gösterilmektedir. Gazzûlî'nin vefat tarihi dikkate alındığında Ba'lebekkî'nin ölüm yılı olarak verilen

675'in 975 şeklinde yazılmış veya okunmuş olması muhtemeldir. Hayranlarından biri olan İbn Ebû Usaybia onun ilim ve zekâsından, ahlâkından, iyilik ve yarıdım severliğinden bahsetmektedir.

Ba'lebekkî yukarıda zikredilen *Mizâcü'r-Rakka* adlı eserinden başka Emîr Seyfeddin el-Müşidd'e (ö. 656/1258) ithaf ettiği (İbn Ebû Usaybia, s. 755) kalp hastalıkları ve tedavi yöntemlerinden bahseden *Müferrihu'n-nefs* ve yine tıba dair *Kitâbü'l-Milh* (veya *Mûlah*) fi't-*hub* adlı eserleri de telif etmiştir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde Bedreddin İbn Kâdî Ba'lebek adına kayıtlı *Kitâbü Sürâri'n-nefs* ve *müferrihuhâ* (Ayasofya, nr. 3637, 48 varak) adındaki eser ile Köprülü Kütüphanesi'nde İbn Sahnûn (ö. 694/1295) adına kayıtlı *Kitâbü Müferrihu'n-nefs* (nr. 982, 41 varak) adındaki eser arasında, yedinci bölüm ile onuncu bölümün yer değiştirmesi dışında hiçbir fark yoktur. Köprülü nüshasının ilk varağında (1^b) müellif adının yer alması ve istinsah tarihinin (883/1478) verilmesi, buna karşılık Süleymaniye nüshasında yazar adının birinci varağın ön yüzüne (1^a) yazılması, istinsah tarihinin verilmesi şüphe uyandırmakla ve eserin İbn Sahnûn'a ait olma ihtimalini daha da kuvvetlendirmektedir. Ayrıca Brockelmann'ın Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Ayasofya, nr. 3631) olduğunu kaydettiği *Takdîmetü'l-ma'rif*e adlı şerhi Ba'lebekkî'ye nisbet etmesi de doğru değildir (*GAL Suppl.*, I, 368; *GAL [Ar.]*, IV, 112). Çünkü bu şerh, çeşitli yazmalarından anlaşıldığı üzere (Nuruosmaniye Ktp., nr. 3524, 3525; Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, nr. 574, vr. 88^b-116^b) Ba'lebekkî'nin hocası Mühezzebüddin ed-Dahvâr'a ait olduğu gibi Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Ayasofya, nr. 3631) kayıtlı eser de çoğunlukla Sâbit b. Kurre (ö. 288/901) ile Huneyn b. İshak'ın (ö. 260/873) tercümelerini ihtiva eden *Risâle fi tafsihi aḥvâli kütübi Câlînûs ve Kitâbi'l-Cevâmi' min kütübi Câlînûs* adında bir risâle olup Ba'lebekkî ile bir ilgisi yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Ebû Usaybia, *Üyünü'l-enbâ*, s. 751-755; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik*, IX, 293-294; Alâeddin el-Gazzûlî, *Meftâli'u'l-büdûr*, Kahire 1299-1300, I, 173; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1463, 1772, 1783; *Kâmûsü'l-a'lâm*, II, 1255; Brockelmann, *GAL*, I, 647; *Suppl.*, I, 368; *GAL (Ar.)*, IV, 112; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, I, 329; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, XII, 299; Zirikî, *el-A'lâm* (Fetullah), VII, 256; Hasan Nasrullah, *Târîhu Ba'albek*, Beyrut 1404/1984, II, 551-554; E. Honigmann, "Rakka", *IA*, IX, 609.

KASIM KIRBIYIK